

KLAGANDE

Ombud: .

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten/Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Göteborgs dom den 6 oktober 2010 i mål nr 4121-10,
se bilaga A

SAKEN

Assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning,
förkortad LASS

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten avslår överklagandet.

YRKANDEN M.M.

yrkar att kammarrätten beviljar henne assistansersättning för tid då hon vistas i daglig verksamhet. Som skäl anförs bl.a. följande. Det finns en skillnad mellan förvaring och tillsyn och de aktiva insatser och stimulans som krävs för att hon ska kunna tillgodogöra sig den dagliga verksamhetens innehåll. Hennes funktionshinder är sådant att hela hennes livsfo-

Dok.Id 186152

Postadress
Box 1531
401 50 Göteborg

Besöksadress
Stora Nygatan 21

Telefon
031-732 74 00
E-post: kammarratten.goteborg@dom.se
www.kammarratten.goteborg.se

Telefax
031-732 76 00

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:40

ring, inklusive vid deltagande i daglig verksamhet, medför ett behov av en person som har ingående kunskap om hennes funktionshinder och hälsotillstånd. Hon kan inte själv påkalla hjälp för att tillgodogöra sig den dagliga verksamheten eller kommunicera med den personal som finns i närheten vid ett visst tillfälle. Försäkringskassan hänvisar till yttrande från [redacted] dagliga verksamhet trots att hon inte har vistats där sedan april 2009. Anledningen till att hon inte kunde vistas där är att verksamheten inte klarade av att tillgodose hennes grundläggande behov. Även senare inskolning i annan daglig verksamhet har misslyckats, eftersom personalen saknade kunskap och erfarenhet av hennes funktionshinder. Hon blir i dessa situationer stressad, ledsen och utåtagerande och har vid något tillfälle rymt. När det gäller korttidsvistelse klarar hon, på grund av sitt funktionshinder, bara av att vistas där några enstaka nätter i månaden.

Försäkringskassan anser att kammarrätten ska avslå överklagandet och anför bl.a. följande. [redacted] kommunicerar med en kombination av ord, teckenspråk/piktogram och bilder. Hon är också själv mottaglig för en likartad kombination när någon talar med henne. Av intyg från överläkare [redacted] framgår att hon behöver ständig tillsyn och att hon inte kan klara sig själv i vardagen, även om hon kan utföra de olika momenten i sig. Till följd härav behövs ständig närvaro av anhörig eller personal. Enligt utlåtande från enhetschefen vid [redacted] dagliga verksamhet har man god kunskap om [redacted] och hennes funktionshinder. Det finns alltid personal avsatt till henne och hon lämnas aldrig ensam. Hennes medicinskt verifierade behov är tillgodosett under tid i daglig verksamhet. Hon har heller inte haft personlig assistans under tid på korttidsboende.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

[redacted] har begärt assistansersättning med sammanlagt 118 timmar per vecka. Av utredningen framgår att hon har beviljats assistansersättning för all vaken tid, vilket uppgår till i genomsnitt 103 timmar per vecka efter

avräkning för den tid hon deltar i daglig verksamhet och för korttidsvistelse. Frågan i målet är om det finns särskilda skäl för att göra undantag från 4 § LASS och bevilja henne assistansersättning även under tid då hon deltar i daglig verksamhet.

Av 4 § LASS följer att den funktionshindrade anses få sina behov tillgodosedda inom den dagliga verksamheten. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att det är angeläget att det i speciella situationer kan beviljas statlig assistansersättning även vid vistelse i bl.a. daglig verksamhet. Detta kan gälla exempelvis i situationer där den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårigheter att kommunicera med andra än sin eller sina personliga assistenter, eller där det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hands. Det kan också finnas situationer där funktionshindret gör det angeläget att den assistansberättigade har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig (prop. 1995/96:146, s. 15).

Det är ostridigt att () har stora svårigheter att kommunicera med andra. Av utredningen framgår dock inte att dessa svårigheter medför att hon har behov av en bestämd person med ingående kunskaper om henne. När det gäller tillsynsbehovet har det inte kommit fram att funktionshinder gör det särskilt angeläget att hon har ett starkt begränsat antal personer knutna till sig. Hennes tillsynsbehov under den dagliga verksamheten bör alltså kunna tillgodoses genom sedvanlig personalförstärkning. Det är huvudmannens ansvar att se till att resurser tillförs med hänsyn till individens behov t.ex. genom höjd personaltäthet. Kammarrätten anser därför att det saknas särskilda skäl att bevilja assistansersättning för tid då () deltar i daglig verksamhet och överklagandet ska avslås.

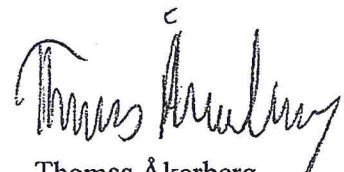
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 4).

Per Ove Svensson

Eveline Nilsson
referent

Thomas Åkerberg

/Alexander Warnolf

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I GÖTEBORG
Avdelning 2

DOM
2010-10-06
Meddelad i
Göteborg

Bilaga A
Mål nr
4121-10
Enhet 2:2

Sida 1 (11)

A b 11

KLAGANDE

Ombud: .

MOTPART

Försäkringskassan
Processjuridiska enheten/Göteborg
405 12 Göteborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Försäkringskassans beslut den 23 september 2009, diariernr 058564-2009

SAKEN

Assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning, LASS

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Dok.Id 39127

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 53197	Sten Sturegatan 14	031 - 732 70 00	031 - 711 78 59	måndag – fredag
400 15 Göteborg		E-post: forvaltningsrattenigoteborg@dom.se		09:00-15:00

BAKGRUND

Försäkringskassan har inte ändrat beslutet att avslå ansökan om assistansersättning med 119 timmar per vecka. I samma beslut beviljades assistansersättning med i genomsnitt 103 timmar per vecka. Som skäl för beslutet anför bl.a. följande. behövs personlig assistans all vaken dagtid 17 timmar per dag, för aktiva insatser med två timmar per natt samt för övrig tid på natten jour med sex timmar. Avdrag har gjorts för tiden på daglig verksamhet med 30,5 timmar per vecka i 43,6 veckor, totalt 1 330 timmar per år. Avdrag för tid i korttidsboende har gjorts med 835 timmar per år. hjälpbehov på korttidsboende bedöms kunna bli fullt ut tillgodosett av där befintlig personal. Den dagliga verksamheten har möjlighet att ansöka om de resurser som krävs för att ska kunna delta i deras verksamhet. Hjälpbehovet bedöms därför kunna tillgodoses fullt ut. Assistansersättning kan inte grundas på beräkning att man är frånvarande på grund av sjukdom med i genomsnitt fyra veckor per år. För tillfällig utökning av hjälpbehovet kan man få hjälp av kommunen.

YRKANDEN M.M.

yrkar att hon ska beviljas ytterligare assistansersättning och anför bl.a. följande. Hon begär assistansersättning all vaken tid dvs. 118 timmar i veckan. Tiden som avses är följande.

Vardagar: 06.30-08.30 x fem dagar = 10 timmar i veckan

15.00-22.00 x fyra dagar = 28 timmar i veckan

13.00-22.00 x en dag = 9 timmar i veckan

Helger: 07.30-22.00 x två dagar = 29 timmar i veckan

Nätter: två timmar per natt, sju dagar i veckan = 14 timmar i veckan
och därutöver jour resten av natten.

Daglig verksamhet: 09.00-15.00 x fyra dagar = 24 timmar i veckan

09.00-13.00 x en dag = 4 timmar i veckan.

Under arbetstiden på arbetscenter klarar hon inte av att arbeta utan personlig assistent och hon klarar inte heller intagning av mat. Hon utsätts för allvarlig stress som i sin tur leder till att hon blir destruktiv och rymmer från arbetscentret, slänger mat och utåtagerar genom att slå sönder saker runt omkring sig. Personalen runt henne saknar erfarenhet och adekvata verktyg och kunskap för att klara av det. Hon klarar inte heller av konflikter bland arbetskamrater utan blir upprörd och rädd. Utan personlig assistent som besitter de ingående kunskaperna om henne, adekvat stöd och ett anpassat arbetssätt klarar hon inte av sin vardag. Den 22 januari 2009 kollapsade hon och fick läggas in. Hon stannade hemma två månader till slutet av mars 2009. Hon började på arbetscenter igen men efter några dagar rymde hon. Hon rymde från arbetscenter vid två tillfällen och protesterade genom att förstöra saker och vägrade äta och dricka. Till slut fick hon stanna hemma. Under hösten 2008 infördes förändringar och ändrad grupp-sammansättning på dagcentret utan att föräldrarna informerades. Detta klarade hon inte av och det var därför hon kollapsade. Platsen på det dagcentret är nu uppsagd. Eftersom hon är i behov av stöd all vaken tid letar de efter ett dagcenter som uppfyller det kravet. Hon vill i fortsättningen arbeta på dagcenter mellan klockan 09.00 och 13.00 varje dag med hjälp av en personlig assistent. Hon behöver stöd och stimulans under tiden då hon vistas på dagcenter för att klara av arbetsuppgifter och aktiviteter. Det samma gäller rehabiliteringsinsatser och gymnastikprogram som ska genomföras dagligen. Hon behöver också assistansen under de promenader hon gör varje dag. Eftersom hon inte klarar av matsituationer vill hon även korta ned arbetstiden till klockan 13.00 så hon kan äta lunch hemma. Försäkringskassans beslut att inte bevilja assistansersättning under vistelse i daglig verksamhet är felaktigt. Hon klarar bara att vistas på daglig verksamhet med en personlig assistent som har ingående kunskap om henne. Enligt Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU15 s. 13 ska, i speciella situationer, t.ex. där den enskildes funktionshinder skapar särskilda svårig-

heter att kommunicera med andra än sina personliga assistenter eller där det med hänsyn till den funktionshindrade personens hälsotillstånd är viktigt att den personliga assistenten finns till hand, statlig assistansersättning kunna lämnas även i samband med vistelse i daglig verksamhet. Försäkringskassan har även beslutat att hon har grundläggande behov när det gäller hygien, på- och avklädning samt kommunikation om 24 timmar och 30 minuter per vecka. Det verkliga behovet är 66 timmar och 5 minuter per vecka. Hon delar inte heller bedömningen att inte beakta hjälpbehov och stimulans vid måltider. Hon kan rent mekaniskt föra mat eller dricka till munnen men hon förstår inte att hon äter och behöver kontroll, stimulans och uppmuntran för att klara av matintag. Hon behöver också hjälp att ställa i ordning före och efter maten, hjälp med uppvärmning, portionering och finfördelning av maten. Hennes stödbehov vid måltider är av sådan personlig karaktär att det ska räknas till grundläggande behov. Hon är i behov av ständig tillsyn och assistans. Denna assistans måste ges av en person som hon lärt känna och litar på samt som har ingående kunskap och särskild kännedom om hennes funktionshinder och tidigare levnadsförhållanden.

Försäkringskassan anser att överklagandet ska avslås och anför bl.a. följande. Ansökan som ligger till grund för det överklagade beslutet avser assistansersättning med 119 timmar per vecka, vilket förutom all vaken tid i hemmet inklusive visat hjälpbehov nattetid även omfattar assistansersättning i form av jour under dygnsvilan samt assistansersättning under tid i daglig verksamhet. Av utredningen framgår att vid tidpunkten för beslutet var beviljad korttidsvistelse 48 dygn per år och daglig verksamhet inklusive färdtjänstresor fram och tillbaka med samma chaufför. Inklusivt restid var tiden i daglig verksamhet 08.30 – 15.00 fyra dagar i veckan och 08.30 – 13.00 en dag per vecka. I det överklagade beslutet har Försäkringskassan medräknat tid för personlig assistans all vaken tid från 06.00 fram till 23.00 samt två timmars aktiv assistans nattetid och jour. Avdrag har gjorts för tid i daglig verksamhet inklusive resor och tid på

korttidshem. Sju dagar i veckan har tiden beräknats mellan 06.00 och 23.00 alltså 119 timmar. På natten har två timmars aktiv assistans medräknats, alltså totalt 14 timmar. Jour har beräknats till 10,76 timmar per vecka. Detta borde ha varit 8,75 då jourtiden omfattar 5 timmar per dygn. Sammantaget borde assistansbehovet under en vecka utan daglig verksamhet och korttidsvistelse uppgå till 141,75 timmar i stället för de beräknade 143,76 timmarna och det totala antalet timmar per år utan avdrag till 7 371 i stället för 7 475,52. Från det totala antalet timmar har Försäkringskassan avräknat tid för vistelse på korttidshem och daglig verksamhet med sammanlagt 2 164,92 timmar. Resultatet har blivit att Försäkringskassan i det överklagade beslutet beviljat assistansersättning med 103 timmar per vecka vilket med en mer korrekt beräkning skulle ha varit i genomsnitt 101 timmar per vecka. Utifrån de tider som anges i överklagandet kan Försäkringskassan även konstatera att den vakna tiden sammantaget är 12,5 timmar mindre än den tid som ligger till grund för det överklagade beslutet. I överklagandet yrkas att behov av hjälp vid måltider ska medräknas i de grundläggande behoven, en sammantagen utökning om 39,05 timmar per vecka. Försäkringskassan bestrider yrkandet då assistansersättning beviljats för dygnets alla timmar med avdrag för tid på korttidshem och i daglig verksamhet. Försäkringskassan bestrider vidare att den dagliga verksamheten ska medräknas i assistansbehovet med hänvisning till 4 § LASS, prop. 1992/93:159 avsnitt 3.2.10 och avsnitt 14 samt socialutskottets betänkande 1995/96:SoU15 s. 13 och 15. Försäkringskassan hänvisar också till utlåtande daterat den 23 september 2008 från dagliga verksamhet och kompletterande telefonsamtal den 1 april 2009 med enhetschefen för den dagliga verksamheten. Av uppgifter lämnade i telefonsamtalet framgår att alltid har en av personalen vid sin sida och att det finns möjlighet att sätta in ytterligare resurser. Enligt Försäkringskassan visar de lämnade uppgifterna att resursbehovet i den dagliga verksamheten tillgodosetts av huvudmannen. Det finns därför inte skäl att bevilja assistansersättning under denna tid. I överklagandet finns önskemål om att

ska vara på daglig verksamhet mellan klockan 09.00 och 13.00.
Detta yrkande får enligt Försäkringskassan prövas genom förnyad ansökan om assistansersättning.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser

Enligt 3 § LASS har den som omfattas av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade har, utom i fall som anges i 4 §, rätt att för sin dagliga livsföring få assistansersättning enligt denna lag om han eller hon har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov under i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

Av 4 § LASS följer att assistansersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade 1) vårdas på en institution som tillhör staten, en kommun eller ett landsting, 2) vårdas på en institution som drivs med bidrag från staten, en kommun eller ett landsting, 3) bor i en gruppbostad, eller 4) vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 9 § 10 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade. Om särskilda skäl föreligger, kan assistansersättning lämnas även för tid då den funktionshindrade vårdas för kortare tid på sjukhus eller deltar i verksamhet enligt första stycket 4.

Utredningen i målet

Enhetschefen på dagliga verksamhet och arbetsterapeuten har i skrivelse den 23 september 2008 anfört bl.a. följande svårigheter kan beskrivas som mycket komplicerade. behöver ett pedagogiskt strukturerat arbetsätt med klara gränser runt sig för att klara av att möta alla vardagssituationer som hon ställs inför. Ett tydliggörande i rum och tid är mycket viktigt. Hon måste veta vad hon ska göra och när hon ska göra det. Det krävs stor

kunskap om autism och hennes kommunikationssvårigheter för att förbereda _____ på ett bra och tillfredsställande sätt. Även om _____ fysiskt kan utföra mycket betyder det absolut inte att hon är självständig i aktiviteten. Matsituationen är ett bra exempel. Fysiskt klarar _____ att äta själv men hon kräver trots det personal vid ätandet. Hon har under flera år inte klarat av att äta lunch i matsalen med andra arbetstare. _____ är mycket känslig för förändringar och det har ofta tagit sig uttryck i att hon kastar tallriken med mat i väggen eller golvet. När hon är stressad äter hon väldigt fort och det leder till att hon ibland kräks upp maten och även får problem med magen. Andra reaktioner på att _____ är stressad eller orolig kan vara att datorer, bokhyllor m.m. välts omkull. Det har under en tid på den dagliga verksamheten pågått ombyggnation och det är en förändring som är jobbig för _____. Det kommer nya människor och många nya ljud för henne. En kursverksamhet fick under den här tiden byta lokal. _____ hade tidigare varit i lokalen flertalet gånger men då utfört en annan aktivitet. Personalen förberedde _____ på att kursen var i en annan lokal men tyvärr var det något som brast i förberedelserna och då kursledaren lämnade rummet ett ögonblick för att hämta mer material skadade _____ en annan arbetskamrat så att blodvite uppstod. Det här är ett exempel på hur svårt _____ har för förändringar och hur viktigt det är att komplettera den verbala kommunikationen med sociala berättelser/bilder. På den dagliga verksamheten lämnas _____ aldrig utan uppsikt. Hon kräver 100 procent av en personal.

Överläkaren _____ har i intyg den 5 februari 2009 anfört bl.a. följande. _____ har ett måttligt förståndshandikapp i nedre intervallet och fungerar ungefär på en treårings nivå. Hon har också en autismspektrumstörning med ett betydande tvång, bristande social och emotionell förmåga där hon har stora svårigheter i kommunikationen. Hennes symtombild är att hon har en hämmad aktivitet rent motoriskt. Hon har en ned-

satt tonusnivå och har stereotypier med muskelaktiviteten. Hon har även en bristande balans och vissa tvångsfenomen. har en klart nedsatt uppmärksamhet och har svårt att ställa in sig på nya intryck. Hon har svårigheter att hålla kvar uppmärksamheten.

enhetschef på dagliga verksamhet, har i telefonsamtal med Försäkringskassan den 1 april 2009 anfört bl.a. följande.

är mycket utåtagerande och i stort behov av motivationsinsatser. Hon reagerar starkt på olika intryck såsom ljud, ljus m.m.

är en komplex person och i stort behov av stöd och hjälp. Hon är inte pålitlig utan kan plötsligt resa sig och springa sin väg. När hon rymmer får personalen springa efter henne och ibland ta bilen. I den grupp

arbetar är de tre personal. har alltid en av dessa vid sin sida. Vem som hjälper henne för dagen kan variera, personal kan bli sjuk, ha semester m.m. Det är viktigt att inför en aktivitet får veta saker som var, hur, hur länge, med vem o.s.v. Om det behövs kan man sätta in ytterligare resurser. Vissa aktiviteter har tagits bort och ersatts med skogspromenader. kan inte utföra aktiviteter i grupp.

Överläkaren har i intyg den 10 mars 2010 anfört bl.a. följande. är en patient som han inte träffat sedan tidig vår 2009 då hon var inlagd. har ett måttligt förståndshandikapp i nedre intervallet och hon fungerade ungefär på en treårings nivå intellektuellt då hon vårdades inneliggande. har också en autismspektrumstörning med stora emotionella problem. Betydande tvång med sociala svårigheter, kommunikationssvårigheter. Hon har också motoriska problem med att hon har en nedsatt tonusnivå och stereotypier. har en hämmad motorisk aktivitet och har svårigheter med balansen. Hennes stämningsläge kan svänga då hon har en affektlabilitet och klart nedsatt uppmärksamhet och har svårt att behålla uppmärksamheten och har svårighet i kommunikationen. Under vårdtiden behövde i princip

hjälp med all ADL och hon behövde närvaro av personal för att äta. Även om hon själv kunde lyfta gaffeln tog hon inga egna initiativ. Hon behövde ständig hjälp med hygien, klädsel, trygghet, närhet. har svårt att klara av förändringar och för mycket stimuli och hon kunde bli irriterad om det blev störningar i miljön och kunde lätt bli aggressiv. (

behöver personal som har ingående kunskap om hennes grundhandikapp och har svårt att klara personalbyten.

Förvaltningsrätten gör följande bedömning

Av utredningen i målet framgår att är beviljad assistansersättning all vaken tid. Avdrag har gjorts för tid i daglig verksamhet och på korttidshem. Sammantaget har hon dock, efter avdrag, beviljats assistansersättning med i genomsnitt 103 timmar per vecka. yrkar att hon ska beviljas assistansersättning med 118 timmar per vecka. Av dessa 118 timmar utgör 28 timmar tid i daglig verksamhet och 90 timmar tid hemma. Det kan således konstateras att redan har beviljats assistansersättning med ett större antal timmar hemma än det hon framför i sitt överklagande. I sitt överklagande anför vidare att hon vill att ytterligare tid avseende grundläggande behov ska beaktas och det som avses är då främst tid i anslutning till måltider. Då dock redan beviljats assistansersättning med i genomsnitt 103 timmar per vecka för tid hemma och hon enbart yrkar assistansersättning för tid hemma med 90 timmar finns enligt förvaltningsrättens mening inte skäl att beakta ytterligare tid för hjälp med de grundläggande behoven.

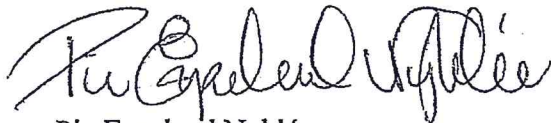
Den fråga som då återstår är huruvida har rätt till assistansersättning under tid då hon vistas i daglig verksamhet. Av 4 § LASS följer att assistansersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade vistas i daglig verksamhet. Den funktionshindrade anses då få sina behov tillgodosedda inom den verksamheten. Om det finns särskilda skäl kan dock assi-

stansersättning lämnas även när den funktionshindrade vistas i daglig verksamhet.

I Socialutskottets betänkande 1995/96:SoU15 sägs bl.a. följande. Funktionshindrade barns och vuxnas behov av särskilt stöd i t.ex. barnomsorg, skola och daglig verksamhet bör i princip tillgodoses inom ramen för den kommunala verksamheten. Personlig assistans ska således, enligt utskottets mening, inte ersätta den personal som behövs för att bedriva verksamheten. Det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten, t.ex. genom höjd personaltäthet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistans. Dock anser utskottet att statlig assistansersättning för personlig assistent bör utgå för den tid då den funktionshindrade personen vistas i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet, om funktionshindret är sådan eller kombinationen av funktionshinder sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes hälsotillstånd.

Av skrivelse och telefonsamtal från den dagliga verksamheten som vistas i framgår att hon när hon vistas i den dagliga verksamheten aldrig lämnas ensam. Det framgår vidare att man har möjlighet att vid behov sätta in ytterligare resurser. Mot bakgrund av ovanstående får enligt förvaltningsrättens mening, anses få sina behov tillgodosedda inom ramen för den dagliga verksamheten. Några sådana särskilda skäl som krävs för att hon dessutom ska vara berättigad till assistansersättning när hon vistas i den dagliga verksamheten har enligt förvaltningsrättens mening inte framkommit. Mot bakgrund av ovanstående ska överklagandet avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3104/1 b)

Pia Espeland Nyhlén

I avgörandet har även nämndemännen Christer Mohlin, Carina Johansson
och Wanda Klintberg deltagit.